

Rīgas kolēģu vēstules Paulam Stradiņam uz ASV un Lielbritāniju 1925. gadā: H. Budulis, J. Alksnis, P. Mucenieks, E. Paukulis (no P. Stradiņa personiskā arhīva)

Jānis Stradiņš

1925. gadā Pauls Stradiņš un Jēkabs Primanis konkursa kārtībā ieguva Rokfelleru stipendiju, lai varētu papildināties zinātnē un gatavoties tālākai akadēmiskai karjerai dzimtenē – Latvijas Universitātē. Abi viņi bija pirmie Rokfelleru stipendiāti no Latvijas ne tikai medicīnā, bet zinātnē vispār, un ar to sākās Latvijas un ASV zinātniskā sadarbība (oficiāli diplomātiski sakari starp abām valstīm tikai nule bija nodibināti). Šo stipendiju piešķiršanu veicināja ASV padomnieki tieši medicīnas jomā, kas palīdzēja Latvijai humānajā jomā un militārmedicīnā (vēstulēs minētie pulkvedis Hjūms un Reins). No 1925. gada janvāra P. Stradiņš papildinājās brāļu Mejo ķirurģiskajā klīnikā, kas tolaik skaitījās labākā pasaulē. Taču 1925. gada otrajā pusē viņš bija spiests pārcelties uz Londonu, daļēji ģimenes apstākļu dēļ, jo dzīvesbiedre Ņina Stradiņa kategoriski atsacījās dzīvot pie vīramātes un vīramāsām, piedraudot pat atgriezties Petrogradā (par to saglabājusies dramatiska, vēl nepublicēta sarakste, ko Ņ. Stradiņa nodeva man pirms aiziešanas mūžībā). Tādēļ atlikusi komandējuma daļa pavadīta Londonas ķirurģiskajās klīnikās un laboratorijās, kas nebija ne tuvu tik labi nostādītas, taču ļāva gūt ieskatu britu medicīnā un vēlāk ļoti tuvināja P. Stradiņu angļu kultūrai (viņš piedalījās prof. N. Maltas vadītās britu organizācijas "All Peoples Association" (APA) Latvijas nodaļas izveidošanā un šīs organizācijas prezidenta sera Evelina Vrenča (*Wrench*) sagaidīšanā un pieņemšanā Rīgā 1933. gadā).

Gatavojot atmiņu un dokumentu grāmatu par Paulu Stradiņu 1960. gadā, man izdevās sameklēt daudz materiālu par viņa uzturēšanos ASV (dienasgrāmatu "Amerikas burtnīcas") un Hruščova atkušņa apstākļos publicēt to, gan ar lielām grūtībām, grāmatā "Pauls Stradiņš dzīvē un darbā", Rīgā, 1961). Krievu tulkojumā, paplašinot materiālu ar izrakstiem no Paula Stradiņa vēstulēm Ņ. Stradiņai (vēstules krievu valodā), taču ar daudziem cenzūras-redakcijas noteiktiem izlaidumiem

(un pat labojumiem!), dokumentāls vēstījums publicēts P. Stradiņa rakstu izlasē 1965. gadā.

Jau tolaik tika sagatavotas publicēšanai arī kolēģu ķirurgu Jēkaba Alkšņa, Pāvila Mucenieka un LU Medicīnas fakultātes dekāna Hermaņa Buduļa vēstules P. Stradiņam uz Ameriku, taču grāmatas rediģēšanas laikā notika "Pauersa incidents" ar ASV izlūklidmašīnas notriekšanu virs PSRS teritorijas, kas izjauca D. Eizenhauera un Ņ. Hruščova tikšanos. Pieauga politiskā spriedze starp abām valstīm un ar A. Pelšes nākšanu LKP CK pirmā sekretāra amatā beidzās relatīvi iecietīgā attieksme pret latviešu trimdu, tādēļ arī šīs vēstules lika izņemt no jau sagatavotās grāmatas manuskripta. Krievu tulkojumā tās tomēr daļēji (ar piespiedu īsinājumiem, kas skāra politiskās norises, piemēram, valdības locekļu raksturojumu neatkarīgajā Latvijā 1925. gadā) publicētas jau minētajā P. Stradiņa rakstu izlasē ("buržuāzisko" darbinieku un emigrantu sacerējumu publicēšana tolaik, Pelšes laikā, vispār bija bezprecedenta gadījums!).

Šodien, kad tik sekmīgi izvēršas Latvijas un ASV kontakti medicīnas jomā un pat ieviests bezvīzu režīms, šķiet mērķtiecīgi publicēt šīs agrīnās liecības par akadēmiskās medicīnas zinātnes sākumiem Latvijas Universitātē un ārzemju kontaktu meklējumiem neatkarīgajā Latvijā, arī ASV. J. Alkšņa P. Mucenieka, H. Buduļa un E. Paukuļa vēstules sniedz labu ieskatu LU Medicīnas fakultātes un Rīgas slimnīcu dzīvē. Brīvā formā apcerēti tādi svarīgi notikumi kā prof. J. Jankovska aiziešana mūžībā, G. Bakmaņa atgriešanās Zviedrijā, 1. Latvijas ārstu kongress, E. Putniņa atstādīšana no 1. pilsetas slimnīcas vadības, pirmie mēģinājumi reanimēt Rīgas pilsetas 2. slimnīcu (tagad P. Stradiņa Kliniskā universitātes slimnīca) kā Medicīnas fakultātes klinisko bāzi, P. Mucenieka un J. Miķelsona disertāciju aizstāvēšana u. c. Vēstulēs pieminēti pazīstami ārsti ķirurgi Anna Bormane (vēlāk – Latvijā pirmā sieviete medicīnas zinātņu doktore), Aleksandrs Mežciems, Pāvils Mucenieks, kas tolaik strādāja J. Alkšņa klinikā, tāpat avantūristiskais profesors J. Dzirne, pret kura piesaistīšanu Medicīnas fakultātei īpaši asi vērsās Alksnis, bet kuru protežēja J. Ruberts, R. Krimbergs un P. Sņiķers. Tā kā P. Stradiņš 1924.–1927. g. skaitījās Latvijas armijas medicīnas dienestā kā ārsts leitnants, viņam bija jārisina arī ar šo jomu saistīti jautājumi un tādēļ jākontaktējas ar medicīnas ģenerāli Pēteri Sņiķeri (kas bija J. Alkšņa "pretinieks"). P. Sņiķera uzdevumā saraksti veica viņa palīgs kara sanitārās pārvaldes jurists Viktors Saulītis (starp citu, korporācijas "Fraternitas Metropolitana" atjaunotājs un pirmais seniors Rīgā), kura vēstuli arī publicējam. Pieminēta P. Stradiņa meitas Irēnas piedzimšana, kuras krusttēvs bija P. Mucenieks.

Vēstules apliecina kolēģu cieņu un labvēlību jaunajam Paulam Stradiņam, LU Medicīnas fakultātes vēlmi gatavot viņu katedras vadītāja amatam. Tādējādi viņa potenciālās spējas jau agri tika ievērotas un novērtētas dzimtenē, un P. Stradiņš nebija spiests palikt ārzemēs, kaut šādi piedāvājumi vairākkārt bijuši. Bija arī liels patriotisms un vēlēšanās veidot akadēmisku, modernu Eiropas līmeņa medicīnu Latvijā, balstoties uz labāko ārzemju pieredzi. Tas izskan gan vecākās paaudzes

kolēģu, gan jaunāka gadagājuma mediķu viedokli, un tieši tādēļ neatkarīgās Latvijas 20 gados paguva tik daudz paveikt, arī medicīnā. Savukārt Rokfelleru fonds kā institūcija ļoti lielā mērā radīja reālas iespējas jaunajiem Latvijas zinātniekiem papildināties labākajos ārzemju centros (vēlāk arī E. Dārziņam, K. Dolietim, P. Vegeram u. c. medicīnā, L. Āboliņam – bioloģijā, B. Bružam – fizikā, A. Spekhem – filoloģijā, u. c.).

Hermanis Buduls – Paulam Stradiņam

25. IX 1925 Rīgā

Ļoti godāts kolēģa kgs!

Sirsniņi pateicos, ka Jūs veltījat man tik daudz uzmanības un mani informējat par Jūsu studiju gaitu. Visi fakultātes locekļi un viņu starpā ne mazāka mērā arī es, ar lielu interesi saņem ziņas par Jūsu sekmēm un ir gatavi katrā brīdī atbalstīt Jūsu vēlēšanās un vajadzības. 14. sept. fakultātes padomes sēdē vienbalsīgi nolēma, ka Jums piešķirams pagarinājums attiecībā uz atvaļinājumu vismaz uz pusgadu, bet ja būs vajadzīgs, arī vēl uz ilgāku laiku. Mēs jau pusgadu varam kaut kā paknapināties, apzinoties, ka katrs mācības spēks, kuram ir dziļa un vispusīga medicīniska izglītība, mums ir ļoti dārgs un ka Jums otrreiz diezin vai vairs būs izdevība tik plaši un dažādi iepazīties ar dažādām problēmām medicīnā kā šoreiz. Man personīgi ir prieks, ka Jūs par nervu sistēmu tik lielā mērā interesējieties. Pēdējā vēstulē Jūs speciāli miniet jautājumu par muskuļu atrofiju pie locītavu iekaisumiem vai [...]?

Šis ir ļoti interesants jautājums un līdz šim tiešām maz izpētīts un maz uz eksperimentu pamata nervu sistēmas fizioloģiju dibināts, kaut gan faktiski katrs te novērojis dažkārt ļoti acīs krītošas parādības.

Mūsu universitātē jau vēl ir jauna un neizveidota, tāpat arī medicīnas fakultāte. Studentu apmācībā mēs pieturamies vēl pie vecās sistēmas. Ļoti var būt, ka vienā otrā vietā varētu ienest svaigāku garu un pašu mācības gaitu padarīt studentiem vieglāku, bet patiesās zināšanas par nepieciešamām lietām vispusīgākas, dziļākas un dziļākas. Šai laukā Jums būs pa šiem gadiem iespējams sakrāt plašus novērojumus, un es ceru, ka nākotnē Jūs mums vienā otrā lietā varēsiet nākt talkā ar lietderīgiem padomiem. Sevišķi angļu tauta ir praktiska un savos centienos pamatīga tauta, un to no viņiem mums sevišķi daudz vajadzētu mācīties. Par nožēlošanu līdz šim mūsu garīgais kontakts ar šo lielo tautu ir palicis ļoti paviršs. Bet cerēsim, ka nākotnē tas būs pavisam citādi, un še Jums kā ārstam būs sevišķi liels nopelns, ja Jūs varēsiet pa daļai robu aizpildīt, kurā līdz šim tik lielā mērā sajūtams šai lietā.

Tātad turpiniet savas studijas bez kādām raizēm, nedomājot par to, kā mēs mājās ar darbiem iekārtosimies. Tas pats sakāms arī attiecībā uz kolēģi Prīmaņa kungu. Viņa nākošais šefs prof. Starkovs gan vēl nav atbraucis, bet kad viņš iera-

dīsies Latvijā, viņu pierunāsim kādu pusgadu intensīvāk pastrādāt, nekā tas būtu varbūt vajadzīgs, ja Dr. Prīmaņa kgs būtu jau atbraucis.

Novēlu Jums visu labu un arī turpmākā darbā daudz sekmes!

E. Paukuls – Paulam Stradiņam

Rīgas jūrmalā 11. VI. 1925

Ļoti god. Kolēģa kungs!

Man ļoti nepatīkami, ka uz Jūsu laipnām u[n] garām vēstulēm Jums bija no manis tik ilgi jāgaida atbilde. Bet šopavasār bija mums fakultātē tik daudz dažādu ārkārtēju darbu u[n] tā kā tie pa lielākai daļai guļas uz manis kā uz "skrīverī", tad pilnīgi negribot paliku Jums atbildi parādā. Ļoti patīkamas mums ir ziņas no Jums un Prīmaņa, ka esiet tik ļoti apmierināti ar savu darbu u[n] Jums ir iespēja nākt pat personīgās attiecībās ar tagadējiem šefiem. Droši ceram, ka tas cels mūsu jaunās universitātes prestižu pie amerikāņiem u[n] ienesīs mums uz priekšu saistoši noteiktu labvēlību no Rokfelleru fonda puses. Spriežot pēc Jūsu vēstulēm u[n] tām visām iespējamībā, ko Jūs tur visu tik bagātīgā apmērā varat strādāt u[n] katru dienu redzēt ciešākā kontaktā gar acīm slīdot, mums veciem te atliek gandrīz tik vienīgi Jūs apskaust. Šinīs dienās taisāmie rakstīti Dr. Eversolam u[n] ievadīt sarunas par jaunu stipendiātu komandējumiem, tad zināms nāks par labu mums labās atsauksmes par pirmiem stipendiātiem, kādas bez šaubām būs Eversols jau ievācis. – Tagad nu pastāstīšu Jums, kā mums pa Rīgu gājis. Svarīgākais tas, ka 2 mūsu asistenti nopromovēja: Muceniēks u[n] Miķelsons. Abiem bija paprāvi darbi ("par žultsvadu plastiku", "par dažām tuberkulozes serodiagnostikas metodēm"). Pie abām disertācijām biju recenzents u[n] arī ofic. oponents. Un tad bija vēl 2 goda promocijas ceremonijas: Dr. Kasparsona u[n] Bakmaņa. Ka jau laikam zināsi, prof. Bakmani aicināja u[n] viņš aizgāja uz Stokholmu par profesoru, pirms nedēļas jau pat izvadījām ceļā. Aiziešanas gadījumā tad nu piešķīrām viņam *Dr. medhonor. causa* un valdība piešķīra viņam pat Triju Zvaigžņu ordeni, kā pirmajam no augstskolas profesoriem. Mūsu izredzes uz II pils. slimnīcu liekas mazdrusciņ pavisam jau uz priekšu. Ministru kabinets ir nolēmis dot pilsētai 40 miljonu klīniku iekārtošanai med. Fakultātes vajadzībām. Zem kādiem trakiem nosacījumiem tas notiks, to vēl nezinām. Pilsēta gribot paturēt saimniecību pati savās rokās u[n] arī visā pārējā pārvaldē būt par galveno noteicēju, u[n] tad jau te būtu atkal tādas pat nesaprašanās u[n] pastāvīgas rīvēšanās, kā tagad I pils. slimnīcā. Un kur daudz kungu un noteicēju, tur jau parasti vairāk plēšanās, nekā darbu darītāju.

Tad vēl Jums interesēs, ka ķirurg. patoloģiju nākošā māc. gadā uzdosim pagaidām atkal prof. Alksnim. Operativo ķirurgiju arī uzdevām vēl uz gadu līdzšinējam priv. – doc. Trofimovam.

Ar daudz sveicieniem u[n]
visa laba vēlējumiem
Jūsu E. Paukuls

Ļoti god. Kolēģa!

Pateicos par vēstuli. Steidzos Jums ar Jūsu kundzi paziņot, ka aizvakardienas sēdē mēs nolēmām piešķirt Jums vēl 1 gadu komandējuma, kā Jūs to vēlējāties. Lūdzu paziņot mums, kas u[n] kā būtu šinī ziņā jādara attiecībā uz Rokfellera fonda valdi: kam u[n] kādā veidā iesniegt lūgumu no fakultātes. Vislabāk Jūs paši mums varētu angļu valodā atsūtīt iesniegšanai vajadzīgos rakstus. Jūsu agrākajam šefam jau sen nosūtījām pateicības rakstu – kādu Jūs vēlējāties.

Visu labu
Jūsu E. Paukuls

Jēkabs Alksnis – profesoram Paulam Stradiņam

Rīga, 3/III 1925

Ļoti cien. Stradiņa kgs!

Es saņēmu Jūsu abas vēstules un par tām ļoti pateicos. Diemžēl nepaspēju Jums tik ātri atbildēt, kā es būtu vēlējies. Kā Jūs zināt, darba man pietiek.

Ar lielu prieku lasīšu Jūsu ziņojumus par novērojumiem Amerikā un pēc iespējas ievietošu arī mūsu žurnālā. Lai Dievs Jums piepalīdz ierīkoties un iekārtoties, jo labi zinu, ka šis komandējums Jūsu dzīvē ir liels lūzums, savienots ar ļoti lielām grūtībām. Fakultātē un universitātes padomē ziņoja, ka atļauts Jums un Prīmanim saņemt arī šejienes algu. Bormaņa jkdze no katra atlīdzinājuma atsakās un mēs ar viņu šo gadu izsitīsimies cauri, atstādami Jūsu vietu Jums, lai vēlāku nebūtu nekādu sarežģījumu. Tas zināms arī Jūsu kundzei, un, ja es nemaldos, viņa ar Jūsu pilnvaru var saņemt Jūsu algas tiesu. Ja tur kaut kas neietu kārtībā, lai viņa griežas pie manis.

Mums iet pa vecam. Putniņa lieta pamazām apklust. Dr. Meijs dabūja viņa vietā būt pie miertiesneša, jo tā nabadzīte sieviņa, kuru viņš nav uzņēmis slimnīcā, viņu ir sūdzējuse. Bet miertiesnesis nav nekādu spriedumu taisījis un nodevis visu to lietu prokuroram. Tā vēl var atkal uzpeldēt visa šī neglītā lieta. – Atkal iekustināta lieta par otro pilsētas slimnīcu. Varbūt, ka šoreiz kaut kas iznāks, jo arī pilsētai vajadzīga otra slimnīca. Slimokases arī ieinteresētas. Bet naudas valstij ir

liels trūkums, jo mūsu kokus mikstās ziemas dēļ nedabūja eksportēt. Tomēr man liekas, ka valsts un pilsēta panāks vienošanos, jo abām šoreiz slimnīca nepieciešama. Varbūt, ka Jūs varēsiet savu darbību Latvijā turpināt jau jaunā slimnīcā, t. i., īstenā klinikā.

Mums katru nedēļu 1–2 *ulcera ventriculi*. Atbrauca no Vīnes mūsu rentgenologs Dr. Romans, kas tur vienu gadu strādāja pie Holcknehta un citur. No tā laika mūsu diagnozes arī vairs tā neklībo, jo viņš šo lietu pārzina un uz viņu var palaisties. Pagājušā nedēļā es zaudēju no šīs operācijas pirmo slimnieku: bija jau priekš operācijas bāls, un līdz pat iestāšanai klinikā vienmēr dzēris. Nomira ļoti negaidīti 3ā dienā pēc operācijas ar kaut kādām intoksikācijas pazīmēm, kuras man ļoti atgādināja *delirium tremens*. Sekcija arī noskaidroja, ka šuves un anastomoze pilnā kārtībā, peritonīta nav, plaušās nekā; bet bija uzkrītošs smadzeņu edēms un vēnas pārpildītas. Bormaņa jkdze strādā nekas, tikai viņa drusku inerta un arī stipri bailīga. Mucenieks palicis atklātāks un man šķiet, ka arī attiecības ar Mežciemu viņiem uzlabojas. Es izskatīju un izkoriģēju (valodas ziņā) viņa disertāciju. Jārecenzē man, Paukulim un Jankovskim līdz 30./III 1925. Tā tad laikam mēs vēl šo pusgadu promovēsīm.

"Lat. Ārstu žurn." paliek arī turpmāk manā vadišanā. Iznāks turpmāk 6 burtnīcas gadā.

Es Jums piesūtišu no brīveksempļāriem, kurus es kā redaktors saņemu. Mēs gaidīsim arī no Jums referātus un oriģināldarbus. Honorārus es nodošu Jūsu kundzei. Jā – Jūsu kundzei varbūt uzkrīt, ka es viņu neesmu izsaucis lekcijā. Rakstāt viņai, ka es to negribēju viņas stāvokli apgrūtināt un semestri es jau tā kā tā ierakstīšu.

Es nezinu, vai Jums zināms, ka mūsu rektors Ruberts saslima ar mazu apoplektisku insultu – laikam trombozi. Viņš ātri atveseļojas, kaut gan vēl lekcijas nelasa, bet jau staigā. Tas mūsu sarežģītā fakultātes un universitātes dzīvē bija liels sitiens un liels trūkums. Ja viņš dzīvos kārtīgi un ieturēs diētu, viņš būs vēl daudzus gadus darba spējīgs. – Adelheimu promovēja par profesoru. Pelnījīs viņš to bija.

Es Jūs ļoti lūgtu, Stradiņa kgs, piegrieziet lielu vēribu laboratorijai (bakter. un patoloģ.), jo tās mums tiešām trūkst. Manos gados jau tehniski grūti tādās lietās papildināties, kaut gan es patoloģiskā anatomijā varbūt daudz vairāk zinu, nekā dažs labs no maniem kolēģiem fakultātē, kas brūķē "lielu muti". Tomēr tas ir viss – pašmācība, un ar to nepietiek. Jums piekritīs uzdevums nodibināt Latvijas Universitātē laboratorijas darbus ķirurģijā. Ķirurģisko tehniku mācās visu mūžu un, pārvaldot aseptiku un anatomiju, vienmēr var strādāt un iestrādāties. Ar laboratoriju tas nav tik vienkārši.

Ka Amerikā daudz strumu, to man sacīja kāds amerikānietis Leipcīgā. Varbūt Jūs varētu kādā darbā viņas raksturot? Interesanti, kādas Maijo indikācijas *ulcus ventriculi* terapijā un kā viņš rīkojas pie žults ceļu slimībām: indikācijas cholecistektomijai, choledocha drenāžai, cholecistostomijai un choledochoduo-

denostomijai (pie beidzamās operācijas – ciktāl tā lietota choledocha drenēšanās vietā)?

Par Rokfelleru fonda latviešu stipendiātu skaita pavairošanu es domāšu un būtu jāatrod vispirms kandidāti, iekams to lietu iekustina. Acumirkļi tiešām nezinātu, par kādiem kandidātiem domāt. Ķirurgus jau vairāk nesūtīs. Es parunāšu ar Rubertu un ar saviem klīnikas kolēģiem.

Jūsu darba novilkumus (D. Z. f. Chir.) nosūtīju Jūsu kundzei un dažus patu-rēju sev, ko izdalīt vienam otram fakultātes loceklim.

Novēlu Jums veselību un sekmes darbā! Ne katrs Jūsu vietā būtu bijis iekus-tināms uz komandējumu. Tas ir tomēr liels darbs, kuru Jūs esat uzņēmušies. Par katru Jūsu soli uz priekšu es priecāšos kā par sava paša soli.

Kolēģi lūdz sveicināt, tāpat arī mana sieva.

Jūsu Alksnis

Seasons greetings with all kind thoughts and best wishes for Christmas and the New Year.

Sincere good wishes for a very Merry Christmas and a happy New Year

J. Alksnis – P. Stradiņam

Rīga, 99./V 1925

Mīļo kolēģi!

Atbildu uz Jūsu vēstuli no 31./III. Domāju, ka Jūs pareizi darāt, koncentrēdami savu darbību uz laboratoriju. Jums taču paredzēta vispārīgā ķirurģija ar patoloģisko fizioloģiju un eksperimentālo daļu pie mūsu augstskolas, tur divu domu nav. Man šķiet, ka Jums arī fakultātē nodrošināta majoritāte. Operatīvo tehniku un klīniku der noskatīties, bet cilvēks, kas pārvalda anatomiju, aseptiku un ikdienišķos tehniskos paņēmienus, var vienmēr vēlāk dzīvē pats iestrādāties. Un ka Jūs to spējat, par to man šaubu nav. Bet kaut ko jaunu radīt, pārbaudīt – bez laboratorijas nevar.

Dzīve rit pa vecam. Semestra beigās, kā arvienu, esmu drusku noguris. 14. maijā Mucenieks aizstāvēs savu disertāciju. Tā ir čakli strādāta, viņš sa-sniedzis arī rezultātus ar praktisku nozīmi. Iekārta un ārējais ietērpums varētu būt labāki. Kaut gan es viņu darīju uzmanīgu, lai viņš tur tik daudz neiepin allo-, hetero-, homoplastikas jautājumus, jo patiesībā šie termini pēc būtības lietai nemaz nepieder un lieta ir vairāk protezēšana ar gumijas cauruli, nekā alloplastika, un peritonizēšana un omentizācija, nekā homo- un autoplastika, tomēr viņš mani neklausīja, un paredzu, ka viņam būs pagrūti sevi aizstāvēties šai lietā (Paukulis šai lietā oponēs, es jau nekā neaizskaršu). Viņš nedeva darbam

arī labu un pārskatāmu noslēgumu, kaut gan es arī uz to aizrādīju, un man jau bija fakultātes sēdē jāiztur viena ataka no Jankovska, kura atkristu, ja tāds kategorisks noslēgums darbam būtu, bet tai vietā nebūtu tāds kautrīgs jautājums, cik darbam praktiskas vērtības un tādas pašas kautrīgas atbildes uz to, no kam lasītājs, kas visu darbu neizlasa, var nākt pie slēdziena, ka autors pats šaubās par saviem rezultātiem un darba vērtību. Darbam tiešām ir lielāka vērtība, nekā Mucenieks to izcēlis. Bet viņš nu diemžēl ir tāds pastūrgalvīgs un dažreiz taisni acīmredzamas lietas negrib saprast. Vispirms Jankovskis esot nosolījis viņam stipri uzbrukt, un arī Putniņš gribot oponent apendicīta jautājumā (viņš uzstādījis vienu tēzi par apendicītu pie sievietēm). Tātad man drusku rūpes, kā Mucenieks sevi aizstāvēsies, kaut gan tie uzbrucēji jau nu nav nekādi lielie. Labais ir tas, ka es kā šefs oponentu beidzamais. Ar tiem apendicītiem tā lieta vēl tāda, ka viņš pārāk daudz sāka likt ar "apendicītiem" savā nodaļā un to starpā bija zināms procents arī iedomātu apendicītu un patiesībā ginekoloģisku gadījumu, par ko jau vienreiz Putniņš insinēja fakultātes sēdē (Mucenieks arī pret viņu ir liecinājis). Un pie tam vēl viņam šo pusgadu 4 slimnieces – gandrīz viena pēc otras – saslima pēc vienkāršas apendicīta operācijas (intervalā) ar peritonītiem un divas pat nomira, bet divas vēl tagad struto. Kas tur bija par vainu, tiešām nezīnu, bet bailojos, ka pārāk steidzīga un pārdoša operēšana, pie ļoti maza ādas grieziņa pietiekoši neapšūjot apendicīša galu. Vienai bija aknu abscess, infiltrāti vēderā, vēlāk pleirīti. Vienai abscess perforēja uz mīzālpūsi. Es tādas lietas savā mūžā nebiju pieredzējis. Pēc tam mēs ar kolēģi nopietni tās lietas pārrunājām un tagad viņš operē ar lielāku izlasi. – Mīļo kolēģi, lūdzu nepārprast, ka es par Mucenieku sūdzētos, bet es jau nu Jums tā uzticos, ka domāju – varu ar Jums arī klīnikas sirdslietas pārrunāt. Mūsu attiecības ar Mucenieku beidzamā laikā, kur es viņam esmu visādi izpalīdzējis – esmu viņa disertāciju ne vien izstudējis, bet arī valodas un citā ziņā izkorigējis no "A" līdz "Z", ir labākas, nekā agrāk. Viņš bija drusku iedomīgs palicis, tos apendicītus operēdams, sevišķi kad bija dzirdējis glaimus par apendicītu ātru operēšanu, bet tagad atkal daudz nosvērtāks un mierīgāks. Viņš ir tāda daba, kas ātri no kādas iedomas aizraujas un tad paliek pat nekritisks savā darbībā. Bet vispārīm mums klīnikā iet labi, kaut gan es sāpīgi sajūtu Jūsu trūkumu, jo Bormaņa jkdze pūlas un cenšas, bet tomēr viņa Jūsu darbu visā pilnībā nest nevar. Asistentu savstarpējās attiecības, man šķiet, tagad pat labākas, nekā priekš dažiem mēnešiem. Asistentu zinātniskie vakari gan klibo, jo trūkst Jūsu entuziasma un enerģiskās rokas. Miķelsons savu disertāciju (par tbc serodiagnozi *etc.*) aizstāvēs 22./V. Šulcs pazaudēja vienu nieri (Jankovska asistents), bija pionefroze. Mežciemam uzdeva tematu: pārbaudīt ascendējošās infekcijas briesmas pēc choledochoduodenostomijām un vispārīm pēc *papilla Vateri* destrukcijas. Varbūt to vasaru nobeigsim.

Nu es Jums gan sarakstīju par klīnikas internām lietām vairāk, nekā tas man varbūt nācās, bet zīnu, ka Jūs manu atklātību nelietīgi nevalkāsi. Un pie tam gandrīz aizmirsu to, ar ko vēstule bija jāiesāk: novēlēt laimes Jums kā meitiņai

tēvam, kuru rītdien kristīs. Es pāris reizes tikos ar Jūsu kundzi pēc dzemdībām: viņa labi izskatās. Un es jau arī esmu palicis par vecpapi, jo Mežciemam tagad ir dēls. Nu tikai Muceniekam jānāk pie rindas ar saviem pienākumiem pret Latvijas valsti.

Ja Jums būtu iespējams pārbaudīt literatūru par žultsvada ascendējošo infekciju, sevišķi pēc choledochoduodenostomijas, un mums piesūtīt kādu literatūras sarakstu, mēs ar Mežciemu būtu Jums ļoti pateicīgi. Mums jau ar literatūru vienmēr grūtības.

Tad es Jūs lūgtu orientēties, kā viņi Amerikā rīkojas pie akūtiem ēdamrikles apdedzinājumiem, t. i., vai viņi lieto agrīno zondēšanu, kad un kā zondē, kāda amerikāņu terapija šai lietā? Es gribu sniegt vācu literatūrā mazu pārskatu par mūsu klīnikas nelielo materiālu.

Līdz šim mums ar kuņģa rezekcijām vienmēr gājis ļoti labi. No kādām 40–50 operācijām – tā es taksēju – mēs esam zaudējuši divus slimniekus, vienu no kādas nervu sistēmas slimības otrā dienā pēc operācijas, jo viņš 24 stundu laikā nomira ar pazīmēm, kas atgādināja *delirium tremens* (bija alkoholiķis). Nesen rezekēju vienu kuņģi... ar lielu gabalu no *colon transversum* – *repetato* arī bija labi. Mūsu laboratorija vēl nav iekārtota un tagad jau noteikti gaida savu iekārtotāju no Amerikas atbraucam. Līdz tam laikam mums vēl jāpaciešas.

Visā nopietnībā ķeros pie privātklīnikas ierīkošanas un, ja mani asistenti vēlēties arī vienu otru savu slimnieku tur operēt, tad tas iespējams būs. Tai ziņā mums liels trūkums un visa latviešu inteliģence iet vai nu pie vāciešiem un maksā ļoti lielu naudu, vai arī Sarkanā Krustā. Man atkal viens slimnieks no Jankovska, kur gastroenterostomijas anastomoze aizaugusi ciet.

Ja Jums atliek laika un Jūs ārstu žurnālam kaut ko piesūtīsāt, būtu ļoti pateicīgi. No 11.–13./IX 1925 mums būs Vislatvijas ārstu kongress ar viesiem no Igaunijas, Lietuvas un varbūt arī Somijas. – Ļoti žēl, ka Jūs neesat mājās, varētu [..]

Jums nekas nebūs pretim, ka es no Jūsu šefrakstnovilkumiem dažus Jūsu vārdā piesūtišu dažiem fakultātes locekļiem.

Fakultātei liels zaudējums: prof. Bakmans iet projām uz Zviedriju. Mēs ne tikai zaudējam labu cilvēku, sirsnīgu kolēģi, krietnu zinātnieku, sirsnīgu pedagogu, bet arī lielu daļu no mūsu fakultātes sirds skaidrības un sirdsapziņas. Man sevišķi sāp šis zaudējums. Ja mūsu universitātē dažreiz nevaldītu "patrioti" un "nacionālisti", kuru pozitīvais darbs pastāv tikai iekš tam, ka zem nacionālisma maskas ved tādas intrigas un personīgas intereses, visādi apgrūtinādami darbus ārzemes zinātniekiem, kas tiešām ko zina un arī grib un māk strādāt un nepadodas personīgām intrigām, tad mēs Bakmani nebūtu zaudējuši. Uzaicināts Bakmaņa vietā krievs Starkovs (no Kijevas, kurš senāk bijis ķirurgs, daudz strādājis topogrāfiskā anatomijā), kas, kā liekas, arī būs labs mācību spēks.

Jautājums par klīnikas ierīkošanu II pils. slimnīcā gan ierosināts, no Valdības zināma pretimnākšana sasniegta, bet paies vismaz 1 ½ gadi, kamēr mēs tiksim pie savām klīnikām – ja mēs vispārīgi pie tādām tiksim.

Jūsu kundze lai par savu studiju gaitu neuztraucas, es vismaz viņai nekādas šķēršļus nelikšu! Es dzirdēju, ka viņa gribot braukt pie Jums uz Ameriku. Vai tas būs labi? Vai tas nebūs apgrūtinājums Jums, Jūsu kundzei un mazai meitiņai? Tāds ceļojums taču nav nieka lieta! Cik tad ilgi viņa varētu pie Jums būt? Dažus mēnešus tikai. Bet zināms, Jūs jau rikojaties, kā Jūs paši labāki zināt. Atvainojat, ka es vispārim to ieminējos.

Mana sieva, Mežciems un klinikas personāls lūdza Jūs sveicināt.

Labas sekmes darbā!

Ar mīļām labdienām

Jūsu Alksnis

Rīgā, 14./VII 1925

Ļoti cien. kolēģa kgs!

Saņēmu šodien Jūsu vēstuli no 12./VII un tūliņ arī atbildu. Paldies par Jūsu darbu "Latv. Ārstu žurnālam". Tas būs ievietots burtnīcā, kas iznāks augusta beigās. Arī Jūsu vācu valodas darbu esmu jau pārredzējis un nodevu Jūsu kundzei pārrakstīt. Tikai diemžēl dažos autoru vārdos darbā un literatūras sarakstā es nevaru katru burtu labi salasīt. Tad arī Jūs citējat vienu savu darbu no *Novy vensky archiv*, B. 4. H. 21, bet neesat uzdevuši darba nosaukumu un neesat arī to ievietojusi literatūras sarakstā. Ja Jūs tiešām nodomājuši pārbraukt uz 2–3 dienām mājās, tad jau to lietu varētu viegli nokārtot. Ja nē, laikam būtu labāk, ka es Jums to nosūtītu uz Angliju pārredzēt. Tikko būsiet Anglijā, tūliņ man uzdodiet savu adresi. Es Jūsu studiju plānam pilnīgi piekritu. Praktiskā ķirurģijā Jūs vienmēr paši tālāk iestrādāsit, bet to ne tā laboratorijā. Tamdēļ ņemat tagad teorijā, ko vien varat. Ļoti labi, ka Jūs apskatīsieties arī Anglijā un varbūt vēl kur. Cilvēks, dabūdamš vairāk redzēt, iegūst plašāku redzes loku. Ļoti labi, ka Jūs darbus publicējat arī angļu un krievu valodā, sevišķi angļu. Neko nekaiš, ka nodaļas vadītājs līdzī parakstās. Bet vai Jūs tikai nebūtu vienu aizmirsuši – pa daļai praktiskas dabas lietu: savu disertāciju, lai to varētu tūliņ pēc atbraukšanas publicēt? Par to arī jau padomājat.

Man šķiet, tur nevienam nevarētu būt nekādi iebildumi, ja Jūs pārbrauktu uz pāris dienām Rīgā un būtu arī kongresā. Lielas lietas no kongresa negaidāt, jo kur prof. Zīle kādu lietu vada, tur tiek putrots bez gala. Oficiālā programma jau apstiprināta un nodrukāta, tur Jūsu darbus vairs nevarētu dabūt iekšā. Mums ķirurģiskā sekcijā pieteikti kādi 28 darbi. Es esmu sekcijas vadītājs, mani palīgi ir prof. Jankovskis un prof. Mīncis. Gan jau mēs vismaz vienu Jūsu priekšlasījumu programmā uzņemsim – ārpus rindas; ja citādi ne, varbūt kāds no mums ar savu tematu piekāpsies. Īsi sakot, gan to lietu nokārtosim. Nezinu, kas fakultātei varētu

būt par iebildumiem, ja Jūs 2–3 dienas apmeklējat savējos. Tas tikai naudas jautājums. Ar Jūsu komandējumu tā lieta palika tāda, ka konstatēja, ka algu varot maksāt tikai tad, ja esat parastā komandējumā – t. i., ne ilgāk kā 3 mēnešus, pie kam varētu arvien pa 3 mēnešiem pagarināt. Vismaz es jau priekš Jums pieprasīju, lai pagarina komandējumu, bet tagad man šķiet, ka neviens tam tomēr vērību nepiegrieza un tagad tā lieta pilnīgi noklusējusi. Es arī nezinu, vai maz vēlreiz pieprasīt. Ja Jūs dabūtu komandējuma pagarinājumu uz kādiem mēnešiem, mēs gan klīnikā izsītīsimies cauri, kā līdz šim, jo Bormaņa j-kdze strādā Jūsu vietā un dara to ļoti labprāt. Mēs citi viņai piepalīdzam, jo viņa diezgan bailīga un kautrīga. Ja Jums būtu kādas komplikācijas Kara ministrijā, arī tur mēģināsim Jums piepalīdzēt, ja tas būs vajadzīgs.

Es vienreiz tikos ar Jūsu kundzi. Viņa drusku vājāka, bet citādi izskatās vesela un spīrgta. – Pricējas, ka mazā meitiņa labi augot.

Mēs visi esam veseli. Es līdz šim vēl neesmu bijis atvaļinājumā un esmu daudz strādājis. Nosūtīju divus darbus Sauerbrucham, sarakstījis labu pārskatu par fakultātes 5 gadu darbību (Universitātes 5 gadu jubilejai pagājušā gadā) un daudz operēju. Nesen operēju vienu *tumor cerebri* ([..] *temporales II et III*) ar labām sekēm. *Ulcus* materiāls nebeidzas; ļoti grūti gadījumi. Tātad esmu tā nostrādājis, ka tiešām ilgojos pēc atpūtas, kura man sāksies 1./VIII uz vienu mēnesi.

Paldies par sveicinājumiem. Arī Mežciema dēls aug labi un ir vesels. Visi esam veseli. Arvīds pārbrauca no Francijas un izaudzis lielāks; viņam iet labi.

Mēs visi Jūs sirsnīgi sveicinām
Jūsu Alksnis

J. Alksnis – P. Stradiņam

Rīgā, 12./IX 1925

Ļoti cien. kolēģa kgs!

Daudz paldies no manis un manas sievas par apsveicinājumu un laimes novēlējumiem sudraba kāzu dienā. Mēs šo dienu savienojām ar kristībām. Jūsu kundze arī bija mūs pagodinājusi ar apciemojumu. Viņa izskatās spīrgta un vesela.

Jūsu darbs par trofiskiem *ulcera* jau iespiests ārstu žurnālā. Kad būsiet mājās, Jums iznāksies žurnāla izdevniecībai drusku atlidzināt par klišejām. Pagaidām rēķins nokārtots.

Patlaban mūsu kongress. Piedalīšanās lieliska: var rēķināt kādus 800–900 ārstus un zobārstus, tad vēl studentu apmēram 200. Arī darbu pieteikts ap 100. Jauna gan daudz tie nesniedz, bet tomēr viens otrs ierosinājums ir. Kongresa galvenais punkts: slimokases un profesionālā ārstu savienība. Šis lietas patmatīgi iztīrā un

šai ziņā sasniegumi būs laikam vērtīgi. Savienības dibināšana iet ātriem soļiem uz priekšu. Rītdien pieņems rezolūcijas. No mūsu klīnikas uzstājos es, Mežciems, Mucenieks. Plašāk debatēja jautājumu par peritoneja drenēšanu pēc perforatīviem peritonītiem.

Jūsu ziņas par ārstniecisku izglītību Anglijā ļoti interesantas. Šo to par to jau zināju, bet Jūsu apgaismojums lietu apgaismo un vēl labāk noskaidro.

Es Jums ieteiktu, Stradiņa kgs, ja Jums vien tas iespējams, jau tagad sarakstīt savu disertācijas darbu, lai Jūs pēc atbraukšanas to tūlīt varētu aizstāvēt. Tas būtu no svara, lai Jūs ātrāki privātdocentētu un varētu ieņemt Jums piederošu vietu. Tā domāju ne vien es, bet arī citi fakultātes locekļi.

Uz kongresu atbraucis profesors Talviks no Tērbatas un tas man pasacīja, ka Igaunijas kolēģiem komandējums jau pagarināts. Es labprāt gribu pabalstīt Jūsu lūgumu dēļ komandējuma pagarināšanas, tikai iesniedzat. Ja Jūs ļoti vēlētos vēl veselu gadu, es arī nepretotos, kaut gan man pagrūti iet, jo Bormane, kaut gan jau daudz asistējusi, tomēr vēl diezgan bailīga nelaimes gadījumos. Bet vienu pusgadu mēs vēl itin labi varētu bez Jums izsisties cauri. Tā tad nekavējoši iesūtiet fakultātei lūgumrakstu. Ceru, ka Jūsu lūgumu ievēros. Labi, ka Jūs jau esat rakstījuši Budulam. Varbūt rakstiet vēlreiz, ja vajadzīgs, jo no dekāna jau daudz kas atkarājas. Domāju, ka Jums būtu disertācija. Tā man sacīja Paukuls. Bet varbūt, ka domas arī jau būs grozījušās.

Es Jūsu rakstu izkoriģēju un nodevu Jūsu kundzei pārrakstīt. Es Sauerbrucham piesūtīju divus paša darbus, kuri jau uzņemti, bet redzu, ka viņš pārāk lielu svaru liek uz izteiksmes un satura īsumu. Vai tikai nebūs Jūsu raksts vēl jāsaīsina? Palasišu vēlreiz un padomāšu.

Novēlu Jums veiksmes darbā un veselību. Mana sieva lūdz arī Jums nodot sveicinājumu.

Ar labām dienām

Jūsu Alksnis

J. Alksnis – P. Stradiņam

14./X 1925

Ļoti cien. Kolēģi!

Man beidzamā laikā bez darbiem arī daudz un dažādu nepatīkšanu, jo mūsu puskomunistiskie īres likumi padara neiespējamu privātklīnikas ierīkošanu paša namā, ko es ļoti vēlējos. Tamdēļ sūdzības, prāvas ar žīdiem utt., utt.

J. Alksnis – P. Stradiņam

18./XI 1925

Ļoti cien. kolēģa kgs!

Beidzamā laikā biju drusku noguris no darbu daudzuma un visādiem saimnieciskiem sarežģījumiem, tamdēļ arī aizkavējos ar Jūsu darbu un ar atbildi Jums. Bet šodien jau vēlreiz izlasīju Jūsu darbu un nodevi to pārrakstīt. Arī man, šķiet, ka tur vairs nekā nevar saīsināt un darbs ir labs. Pēc pāris dienām tas būs ar mašīnu pārrakstīts un es to nosūtīšu tūliņ Sauerbrucham. Ceru, ka iebildumu nekādu nebūs un darbu pieņems.

Man Paukuls ziņoja pavisam negaidītu lietu: Rokfelleru fonds fakultātei paziņojis, ka Jums komandējums netikšot pagarināts. Pie tam Fonds sevišķi uzsveris, ka tā esot principa lieta, ka viņi nemēdzot dot ilgākus par gadu komandējumus, bet pie tam lūdzot fakultāti šo lietu nepārprast un nedomāt, ka Jūs neesot cienīgi pagarinājuma. Gluži otrādi – atsauksmes par Jums esot ļoti labas. Fonds atrodot, ka Jūs savus pienākumus cienīgi veikuši un viņi ar Jums esot ļoti mierā, bet tomēr komandējumu pagarināt nevarot. Bet esot iespējams, ka Jūs vēlāk atkal dabūjat komandējumu uz kādu gadu. Kad es tiku aizdomas izsacījis, vai tikai šeit nav notikusi kāda aizmugures machinācija, kādas intrigas, kamdēļ tad Prīmanim pagarināšot, bet Jums ne, tad Paukuls man atbildēja, ka mahināciju nekādu neesot, bet tas esot Fonda patstāvīgs lēmums. Par pagarinājumu Prīmanim viņš klusēja, bet aizvakar dzirdēju no Mucenieka, ka Prīmanis arī jau janvāra beigās būšot mājās, jo pats pagarinājuma nevēloties. Cik tur taisnības, nezinu. Varbūt, ka Fonds nelabprāt pagarina klīnicistiem komandējumus, bet teorētiķiem pagarina. Visādā ziņā, es domāju, ka Jūs varbūt arī nemaz tik daudz nezaudējat, ja braucat ātrāk mājās: ātrāk doktorēsiet, ātrāk privatdocentēsiet – un cerēsīm, arī ātrāk tiksiet pie savas katedras. Jūsu asistenta vieta Jums paliek, bet tā Jūs nevar materiālā ziņā nodrošināt. Būs jāiesāk nodarboties arī ar privatpraksi, kamēr dabūsiet proped. klīnikas katedru, un tur mana privatklīnika, kuras liktenis jau nodrošināts, varbūt Jums varēs arī drusku izpalīdzēt. Tik strādīgam un spējīgam, kāds esiet Jūs, arī Dievs palīdzēs. Zināms, Jūsu kundzes un meitiņas ceļojums varbūt iznāca drusku nemotivēts un neatmaksājās, bet ko tur darīt?

Labi būtu, ja Jūs savu disertāciju jau būtu uzrakstījuši, mājās pārbraucot. Jūs varētu itin labi izņemt kādas nodaļas no Petrogradas disertācijas un tās pārstrādāt par disertāciju, jo tā jau nav publicēta un neviens, izņemot mani, tās saturu nezina. Prasījumu par 200 eks. drukāšanu iekustināja Paukuls un ļoti aizstāvēja Buduls. Zināms, principā to noliegt nevar. Mana disertācija savā laikā man izmaksāja kādus 900 rbļ. Citiem iznāca lētāk, bet tā ap 400 rbļ. izdevumi mēdza svārstīties. Tas tagad būtu 50–100,000 rbļ. Bet toreiz algas bija lielākas un dzīve lētāka. Cik es varēšu, mēģināšu aizstāvēt jauno doktorandu intereses. Diemžēl

ārstu žurnāls visu disertāciju nekad nevar nodrukāt, bet varētu jau arī tā iekārtot, ka dažas nodaļas ir patstāvīgi nodrukājamas un tās tad žurnāls varētu ņemt uz sava rēķina. Varētu to lietu nokārtot arī iekš *Acta Universitatis*, bet diemžēl šo izdevumu sagrābuši "profesori" savās rokās, ekspluatē to kā ienākumu avotu (saņem lielākus honorārus), kamdēļ šim izdevumam mēdz aprūkt kapitāli. Vai to lietu varēs organizēt, to es nezinu. Tik ātri tā lieta gan neies. Ar 80–100 lpp. disertācijai pietiek.

Paldies par Jūsu referātiem, kuri nāks šīnī numurā. Mikrofotogrammas var Rīgā iespiest, iznāk diezgan labas. Par *Acta Universitatis* nosūtīšanu Dr. Hume`m vēl nepaspēju runāt, bet šais dienās es to nokārtošu. Mežciems man sacīja par ordeņa lietu Kolvelam Reinam un Dr. Hume. Reins tika ievēlēts par universitātes Goda biedru; vai tas saņems arī kādu ordeni, to es nezinu. Vai Dr. Hume kaut ko saņēmis, to es arī nezinu, bet mēģināšu izziņāt pie Valsts prezidenta. Jādod viņam kaut kas gan būtu jādod, jo ārzemnieki jau kā bērni uz ordeņiem.

Mežciems, viņa kundze un dēls ir veseli. Strādā pie sava darba par choledochoduodenostomiju, un, kad dabūja zināt, ka Jūs ātrāk būsiet mājās, nekā domājām, liek lielas cerības uz Jums, ka Jūs piepalīdzēsiet veikt bioloģiski patoloģisko daļu.

Mēs projektējam atklāt latviešu privātkliniku, lai latviešu ķirurgi nebūtu piespiesti dzīvot no tā, kas no cittautiešu maizes galdā nokrīt. Cerams, ka arī Jūs piedalīsities, pie kam nekādus naudas līdzekļus vismaz sākumam nevajadzēs. Ja Muceniēks būs ar mieru piedalīties, būs labi, es viņu arī uzaicināšu. Vēl nezinu, vai viņš to vēlēšies.

Mēs tagad esam tikai 3 personas savā dzīvoklī: sieva, es un mazā Austriņa. Valda aizbrauca uz Grenobli Francijā studēt franču valodu, vēsturi un literatūru. Tātad rūpju man diezgan, kamēr tādus pienākumus apmierinu. Pašam nodomā pāris darbu, bet nav laika, klāt netieku.

Sirsniņas labas dienas Jūsu kundzei, Jums un mazai meitai no mums visiem!
Jūsu Alksnis

J. Alksnis — P. Stradiņam

Rīgā, 2./I 1926

Ļoti cien. kolēģa kgs!

Paldies par Jūsu un Jūsu kundzes apsveicinājumiem jaunā gadā; visi – mazi un lieli – pateicami. Mums šoreiz svētki iznāca tādi dalīti: Arvīds un Valda Francijā, satikās Grenoblē, kur studē Valda, un Arvīds no Turkoangas turp aizbrauca. Mēs citi, ieskaitot arī Dāvi, Sašu un Mildu, Rīgā, mūsu dzīvoklī. Tomēr... svētki pagāja diezgan mīļi savējo starpā, kaut gan es daudz strādāju: nobeidzu pats savu referātu par 172 *ulc. ventr.* operācijām, kuru iespiežam ārstu žurnālā; tad arī izlaboju un tulkoju Muceniēka disertācijas darbu vācu žurnālam. Bez tam strādāju līdz un

redīgēju ārstniecisko daļu latv. enciklopēdiskā vārdnīcā. Arī "Latv. Ārstu žurnāls" aizņem laiku. Palīdzu arī Mežciemam pie suņu operācijām.

Jūsu darbs jau nodrukāts iekš "*D. Zeitschrift f. Chir.*" un patlaban aizsūtu atpakaļ korektūru. Tātad pēc 1–2 mēnešiem tas jau būs publiski pietietams. Redakcija tikai saisinājusi dažus vārdus, bet neko nav svītrojusi. Baiļojos, ka negribēs uzņemt lielo literatūras sarakstu, bet arī tas uzņemts, tikai tematu virsraksti no centrālžurnālu referātiem un neķirurģiskiem žurnāliem nosvītroti, bet žurnālu apzīmējumi (nosaukums, gads, sējumi, lpp.) atstāti. Darbu nosaukumi no krievu, angļu, franču *etc* literatūras nodrukāti. Tātad tas būtu nodrukāts, gādājiet tikai par nākamo rakstu. Redakcijas durvis mums vaļā.

Man prof. Paukuls un prof. Buduls sacīja, ka Jūs lūguši komandējuma pagarinājumu uz 2 mēnešiem un viņi tam piekrituši. Tātad viss atkarājas no Fonda, ko tas sacīs. Jocīgi tomēr tā lieta iznāca: no iesākuma Fonda piedāvājums pagarināt itin kā uz gadu, tad noraidījums. Šeit man sacīja, ka Prīmanis nekad neesot gribējis pagarinājumu. Viņš ir cilvēks, kuram pilnīgi uzticēties nevar. Viņš droši vien vairāk domā par karjeru un naudu, nekā par zinātni. Vai viņš kaut ko nav laidis vaļām? Vai citu tautu (igauņu, lietuviešu) kandidāti arī nedabūja pagarinājumu? Šie jautājumi mani interesē orientēšanās dēļ. Es esmu visu darījis, lai Jums piesūtītu *Acta Universitatis* un Jūs tos varētu nosūtīt tālāk Dr. Hume. Vēl vakardien runāju ar universitātes bibliotēkas pārzini prof. Lejnietu un viņš solījās tūlīt Jums sūtīt. Izdevumus, kas Jums no tam celtos, mēs vēlāk nokārtosim. Tiešo adresi uz Vašingtonu es esmu pazaudējis – bez tam ļoti ir vēlama Jūsu starpniecība. Prof. Jankovska nāve mums nāca ļoti negaidīta; viņam tikai 49 gadi. Vai tikai nav bijis *lus*? Viņš izlikās vesels, kaut gan vienmēr tāds noguris. *De mortuis nihil nisi bene!* Tomēr man jāsaka: mūsu zinātne tur nekā nezaudē. Viņš bija palicis tikai praktiķis un karjerists: rauti, konferences ar augstiem kungiem, pozēšana, reklāma; bet no zinātniska un pedagoģiska darba nebija nekā, pat vairāk – vienaldzība un pat nolaidība. Es no viņa esmu izbaudījis tādas viltības un pie deguna vazāšanas, kādas nekad agrāk nebiju sagaidījis, kad ar viņu iepazīnos. Un Jums jāzin, ka es viņam darbības sākumā esmu diezgan daudz pašreizēdīgi izpalīdzējis. Tagad mums svabada 2 ķirurģ. katedras. Paldies Dievam, kaut gan Dzirne no Liepājas, bijušais krievu lielkņazu pakalpaizis un liels intrigants, laužas iekšā, tomēr daudz piekritēju viņam nav. Galvenie protežētāji viņam Krimbergs un Sņiķers. Esmu pārliecināts, ka no viņa kandidatūras nekas neiznāks. Fakultāte jau nolēmusi gaidīt, kamēr Jūs, Mucenieks un Šulcs būsiat privātdocentējuši. Tad izvēliesies no Jums trijiem. Arī dekāns Buduls tādās domās. Es Jums ieteiktu ar viņu tuvāk iepazīties, resp., lai viņš Jūs labi pazītu. Viņš ir drusku jocīgs cilvēks, stipri godkārīgs. Tas pie satiksmes un sarakstīšanās Jums būtu jāievēro. Katram cilvēkam jau savas vājības un nav nekas ļauns, ja tās pēc vajadzības izlieto. Viņš ir "Ataugas" filistrs un arī Šulcs tur skaitās. Viņš ļoti protežē Šulcu. Esmu pārliecināts, ka samērā drīzumā pie mums ieņemsiet katedru. Jūs, pēc mana ieskata, esiet pirmais kandidāts. Teorijā Jūs esiet jau gatavs un kas praksē vēl šur tur trūktu, to mēs viegli panāksim.

Būšu Jums vienmēr izpalīdzīgs, kur vien varēšu. Strādājiet tikai mierīgi. Galvenākais – nobeidziet disertācijas darbu, lai varētu ātrāk promovēt un privātdocentēt. Varbūt līdz tam laikam man izdodas nodibināt kādu privātkliniku, kur mēs visi varētu kopā strādāt un arī savu materiālo stāvokli uzlabot. Vislabāk Jūs gan nodrētu ķirurģ. proped. klinikai ar eksperimentālo patoloģiju un ķirurģiju.

Paldies Dievam, ka Jūsu meitiņa vesela un aug labi. Mūsu ģimene ir un paliek dzīvē svarīgs faktors katram cilvēkam, kas tic cilvēcei un progresam. Lai cilvēki tiktu laimīgi, mums vajag izaudzināt veselus un krietnus cilvēkus. Tas nav nekāds šaurs egoisms, tas ir altruisms, tas ir pamats, uz kura uzbūvējas katrs progress.

Mūsu tagadējais valdības sastāvs ir labs. Cerēsim, ka tas ilgāki noturēsies. Man labi paziņas: Ulmanis, Goldmanis, Ziemelis un arī citi. Ja Jums būtu kādas komplikācijas ar kara dienestu, tad iesim tieši pie kara ministra Goldmaņa, t. i., ja bez tam nevarēs iztikt. Ja Jums gadītos kaut kādas vajadzības, kuras Sņiķers vai nu nevar, vai negrib nokārtot, tad lūdzu man pie laika rakstiet.

"Latv. Ārstu žurnāla" ārējo izskatu grozīsim tādu, kā Jūs ieteicāt. Es ļoti ceru uz Jūsu līdzdalību un palīdzību, jo vienam pašam man tomēr iet pagrūti. Netieku pie cita darba. Klinikā viss pa vecam. Man uzkrāva arī pārraudzību par 21. baraku. Putniņa lietu nevarēja izlabot; tur viņš pats vainīgs. Bormane strādā diezgan čakli, tikai vienmēr kautrīga operēt grūtākas lietas. Mežciems sirds cilvēks un gara dvēsele, čakls un apzinīgs; tomēr varētu būt lielāks progress. Mucenieks – pavisam nostrādājis, paldies Dievam – būšot samazināt savu kasu praksi. Viņam laba operatīva tehnika, labi piedzīvojumi ar operācijām. Bet teorijā un arī diagnozē – vēl diezgan daudz robu, kas viņam būtu jāpiepilda. Tad arī valodu trūkums sajūtam. Varbūt Jūs viņam uz to aizrādītu? Beidzamā laikā klinikā atmosfēra ļoti laba un draudzīga, un tad arī es labi jūtos. Man tādas muļķiņības, kas dažreiz atgadās, iet uz nerviem, un esmu laimīgs, ja viņu nav.

Par Sark. Krusta priekšnieku ievēlēts pagaidām Dr. Kasparsons. Viņš laikam arī turpmāk paliks.

Novēlu Jums un Jūsu kundzei, kā arī mazai meitai labu izturību pret Londonas miglains atmosfēru un ceram Jūs pēc pāris mēnešiem visus veselus redzēt Rīgā. Ar labām dienām no manis, manas sievas un Austras.

Jūsu Alksnis

P. Mucenieks – P. Stradiņam

Miļo Pāvil! Pēc Tavas otrās vēstules saņemšanas sirdsapziņa mani par daudz sāka mocīt, kādēļ sēdos tūlīt pie galda un sāku Tev rakstīt. Tu tiešām neļaujoties par manu ilgo klusēšanu un nedomā, ka darīju to ar nodomu kāda sevišķa iemesla dēļ; tu tak zini, ka es vispārīgi esu slinks rakstītājs un darba arī bija gaužām daudz:

pārpildīta baraka, lērums pacientu mājās, disertācija, ģimenes dzīvei arī kaut cik jāziedo. Pie tam Prīmanim Jackam arī vēl neesu rakstījis, tas jau nu gan zilu vien sļauj.

Kā jau augšā minēju, ziemā bija ļoti daudz darba: dažureiz pie 30 operāciju dienā, barakas piebāztas vai līdz jumtam. Pie tam šefs dažureiz operēja arī ārpus mūsu 2 operāciju dienām, kas vēl vairāk traucēja un apgrūtināja darbu. Klīniskais materiāls visu laiku turas tāds pats kā tavā laikā, varbūt kuņģa rezekciju skaits ir palielinājies. Pavasara pusē biežāk dabūjam operēt zarnu samešanās gadījumus. Bija arī pāris zarnu ruptūras, kuras mani interesē, jo pašlaik rakstu par šiem gadījumiem nelielu darbiņu.

Asistentu sapulces pēc tavas aizbraukšanas notika reti, laikam 3–4 reizes. Uzstājamiem galvenā kārtā mēs – ķirurgi, internisti vienmēr vēl atturīgi. Vienā sapulcē sanācu matos ar šefu par "*Nephtalyus haematurica*". Strīds bija stingri zinātnisks, par tematu, bet šefam nu gan tas pa prātam nebija. Pa vasaru laikam sēžu nenoturēsim, jo daļa kollegu ir aizbraukuši atvaļinājumā. Jaunie kolleģi, kā Ļūļaks, abas tavas subasistentes, tāpat arī kolleģa Mežciema asistenti strādā dūšīgi. Vienu laiku Ļūļaks gan bija palicis par daudzi apātisks, bet tagad toties raujas spēcīgi. Attiecības starp klīnikas darbiniekiem varbūt oficiālākas kā agrāk, bet lietīškas un pilnīgi apmierinošas. Citās klīnikās arī *status idem*. Kol. Rudzīts strādā sevišķi nopietni savā hematoloģijā un, kā liekas, ar pozitīviem panākumiem. Par to jau nu viņš tev, jādodomā, būs rakstījis. Pāris nedēļas atpakaļ no mūsu augstskolas laikiem uz visiem laikiem [aizbrauca] prof. Bakmans. Pavadijām to sirsnīgi. Viņa vietā ievēlēts prof. Starkovs, kuru ieteicis prof. Ruberts. Pr.-doc. Trofimovs viņu labi pazīstot un slavē stipri: esot viens no labākiem anatomiem, sevišķi apdāvināts, mīermilīgas satīcīgas dabas un pie tam apbrīnojams lingvists. Lekcijas lasīšot vācu valodā. Par dekānu ievēlēja vienbalsīgi prof. Buduli, par ko mēs visi priecājamies, jo Buduls laikam ir vienīgais objektīvais, ārpus kliķēm stāvošs cilvēks no visiem mūsu fakultātes locekļiem. Šefs arī bija uzstādījis savu kandidatūru, dabūjis tikai 3 balsis, kādēļ noskaities un noņēmis savu kandidatūru uz Universitātes padomes locekli. Par pēdējiem ievēlēti "pretinieki": Krimbergs, Sņikers un Paukuls. Paukuls bez tam arī par jaunu ievēlēts par sekretāru. Vienā no pēdējām fakultātes sēdēm "plaši pazīstamo zinātnes laukā" Dr. Skuju ievēlēja par hospitālās terapeitiskās klīnikas vadītāju: ko tu par to sacīsi? Studenti ir sevišķi uzbudināti par šo fakultātes lēmumu un gatavojas spert nopietnus soļus. Prof. Ruberts pagājušā semestrī jau lasīja lekcijas, jo bija tik tālu atspirdzis pēc apopleksijas. Bet vecā Ruberta ir grūti pazīt. Jādodomā, ilgu mūžu viņam vairs nedzīvot. Citu sevišķu notikumu mūsu fakultātes un tāpat arī augstskolas dzīvē nav. – Janvāra beigās iesniedzu fakultātei savu disertāciju. Aprīļa beigās komisija: prof. Paukuls, Jankovskis un mans šefs deva atsauksmes. Tās bija viscaur labas, pat arī Jankovska. Promociju nolika uz 3. V. Bet pa to laiku bija sākuši pūst citi vēji. Jankovskis kādā fakultātes sēdē bija sācis kritizēt manu darbu (tas ir pēc

labās iepriekšējās recenzijas?), bez tam vajagot darbu papriekšu nodrukāt utt. Tomēr promociju nolika uz 14. V. Tā kā no drošas puses dabūju zināt, ka Jankovskis solījies mani izgāzt, Putniņš ar Skuju arī brukšot virsū, tad garastāvoklis bija nospiedošs. Gatavojos dūšīgi. Kā oficiālie oponenti bija tie paši recenzenti: Paukuls, Jankovskis un mans šefs. Paukuls sākumā slavēja, vēlāk pārmeta manus pārāk optimistiskos uzskatus jautājuma galīgai izskaidrošanai. Tā kā zināju, ka Paukuls pret mani izturējās labvēlīgi, tad ar to arī nekādos garākos strīdos neielaidos. Jankovskis pēc būtības maz ko varēja pārnest: pieķērās sikumos, piem., es disertācijā atzīmēju, ka "suņi nomiruši", tas neesot pareizi, vajagot: "suņi nobeigušies" utt. Tā kā mantoju iespaidu disputa sākumā, ka Jankovskis vāji pārzina literatūru un manu darbu arī, tikai parakstījies, tad paliku drošs, sāku operēt ar autoriem un statistikām, tā, ka J. vairs neuzbruks un pasacīja, ka šis būšot par to, lai man Dr. med. grādu piešķirot. Šefs, saprotams, man virsū neuzbruka. Tas sāka pievērsties pie manām tēzēm. Es uzrādīju starp citu tēzes par anģinas zondēšanas nozīmi, par Grekova operāciju, izceldams to kā "*Operation d. Wahl*" un pēdīgi par "apendikšiem", izskaidrodams to lielo operāciju skaitu ar biežu sievišķo orgānu saslīmšanu. Tā kā mani oponenti nemaz nepārzināja attiecīgo literatūru, tad visus uzbrukumus (Jankovska, Putniņa un Skujas) viegli atsitu un mutes aizbāzu ciet. Disputi vilkās vairāk par 3 stundām. Dr. med. grādu piešķīra vienbalsīgi. 22. V kol. Miķelsons arī aizstāvēja savu disertāciju "Par dažām seroloģiskām tuberkulozes reakcijām". Tā kā darbs bija sevišķi labs, tad nekāda disputa arī nebija un pēc formalitāšu nokārtošanas Miķelsonam piesprieda attiecīgu grādu. Kol. Šulcs arī beidza savus eksperimentus, rudenī promovēs. Par citiem kolēģiem nekas nav dzirdams. Kol. Mežciemam šefs uzdevis tematu "Par choledochoduodenostomiju" eksperimentēt uz dzīvniekiem. Temats nav pateicīgs. Pēc disertācijas aizstāvēšanas dabūju mēnesi atvaļinājuma. Tā kā uz laukiem neizbraucu un slimniekus mājā pieņemu, operēju arī privātklīnikā, tad arī maz atpūtos un tagad par jaunu strādāju slimnīcā. Savu disertāciju pārtulkoju vācu un krievu valodā. Bez tam gribu uzrakstīt darbu par "volvulu" un turpināšu tālāk savus eksperimentus. Šad tad satiekos ar tavu kdzi, viņa izskatās ļoti laba. Dūšīga ir arī mana krustmeita: liela dziedātāja. Mani arī var gratulēt ar meitu. – Šefs man lika priekšā uz rudenī iesniegt kādu darbu "*pro venia legendi*" uz privātdocentūru. Es nu to lietu esmu labi pārdomājis un domāju to darīt tikai tad, kad tu būsi pa priekšu sasniedzis šo titulu.

Sirsniņi sveicinu tevi un, lūdzu, neturi uz manis greizu prātu. Labas dienas no manas sievas.

Tavs Pāvels

Rīgā, 21.VI 25. g.

Prīmaņu Jackam arī nosūtu vēstuli.

P. Mucenieks – P. Stradiņam

Rīgā 25. XII 25. g.

Miļo Pāvil!

Nu jau gan par jaunu pienācis pēdējais laiks tev rakstīt, citādi varbūt atbrauksi ātrāk, nekā savu vēstuli būšu uzrakstījis un nosūtījis.

Tu jau droši vien zini par prof. Jankovska nāvi; tas mums nāca kā zibens no skaidrām debesīm. Kādu piektdienas vakaru saslīma ar *apoplexia cerberi* un nakti no sestdienas uz svētdienu jau mira. Un tikai nepilnus 49 gadus vecs! Lai nu kādas bija mūsu klīnikas attiecības ar nelaiķi, tomēr arī mēs ar visiem pārējiem kolēģiem un plašo sabiedrību dziļi skumām par pāragro Jankovska nāvi. Bēres bija grandiozas; bez biedribu un dažu iestāžu pārstāvjiem piedalījās arī valdības vīri. Tikai mūsu klīnika gan bija reprezentēta ļoti vāji: viena Bormaņa jkdze. Kol. Mežciems operēja *ulcus ventriculi perforatio* gadījumu, es gulēju slimis gultā. Mūsu šefs gan varbūt izturējās drusku demonstratīvi: arī nebija ieradies uz izvadīšanu, ne arī baznīcā. Pat lekciju bija mēģinājis lasīt studentiem. Sakarā ar šo apstākli studenti sašutuši. – Tagad nu pēc prof. Jankovska nāves izvirzās svarīgs jautājums par hospitālās klīnikas vadītāju. Uzpeld vecie kandidāti: prof. Dzirne, kurš pašlaik ieņem Liepājas pils. sl. ķirurģa vietu, un prof. Mincs. Vairāk tiek daudzināts Dzirnes vārds. No fakultātes locekļiem par to ir Krimbergs, Sniķers, Putniņš, Barons, varbūt Paukuls. Zīles stāvoklis nav zināms. Pārējie ar mūsu šefu priekšgalā ir pret Dzirni. Šefs svēti solās karot pret Dzirni ar visiem viņam pieietamiem līdzekļiem un izsakās, ka viņš Dzirnem nedos nevienu no savām 4 barakām, ja arī Dzirni ievēlēsot par profesoru, lai viņš apmācot studentus vai uz zvirbuliem! Šefs pāra reizes ar mani runāja par šo lietu un viņam ir cits plāns: lai viens no mums, t. i., Tu vai es – uzņemoties vadīt hospitālo klīniku zem viņa atbildības, kamēr pagaidu vadītājs nebušot galīgi apstiprināts. Šefs izsakās, ka šo plānu nemaz nebūšot grūti dabūt cauri fakultātei un padomei. Es gan pagaidām (un domāju arī uz priekšu) izturos noraidoši, jo man nav drosmes uzņemties tik svarīgas klīnikas vadīšanu. Katrā ziņā šefs jau savu plānu ievadījis slīdēs un panācis to, ka fakultāte nospriedusi izsludināt konkursu uz hospitālās klīnikas katedru tikai uz nākošo rudenī.

Mūsu klīnikā darbi rit pa vecam. Liekas, ka materiāls ir drusku vienmuļīgāks, kā pērnziem. Kuņģu rezekcijas nāk samērā reti priekšā, tāpat arī ekstraoperācijas. Pa vasaru gan bija bieži vispusīgs materiāls: es vien izoperēju kādas 15 kuņģa rezekcijas, 2 smadzeņu audzējus, nieru ekscijas, vairākus žultspūšļus utt. Starp barakām valda pietiekoši laba saskaņa. Kol. Ļūļaks laikam samilējis, tas piegriež mazāk vērības barakai. Bet viņam gan jau sākušies valsts eksāmeni. Kol. Bormanē stipri noguruse un palikuse sevišķi nervoza, gaida tevi pārbraucam, lai varētu sākt likt doktoreksāmenus. Kol. Borman ar Zariņ arī dūšīgi liek eksāmenus. Anšmits ir pamatīgi iestrādājis: operē komplikētus *volvulus* gadījumus ar labiem panākumiem. Kol. Mežciems

strādā sevišķi nopietni kā klinikā, tā arī eksperimentējot uz suņiem. No jauna klinikā strādā vesela rinda vecāko un 3–4 kursa studentu: kol. Mežciemam ir kādi 4–5, man arī tik pat. Viens otrs no šiem jauniem kolēģiem ir sevišķi nopietni, apdāvināti, uzcītīgi, tā ka prieks ar viņiem kopā strādāt. Šefs ir ļoti aizņemts un klinikai piegriež maz vērības. Attiecības mums visiem ar viņu labas. Es turpinu savus eksperimentus ar žultsvadu plastiku, bez tam apstrādāju *ileus* materiālu no 1911. gada sākot. Materiāls ir ļoti plašs: pāri par 350 gadījumu. Domāju uzrakstīt priekš mūsu žurnāla, bez tam arī saīsinātā veidā vācu un krievu žurnāliem. Savu disertāciju arī pārstrādāju vācu žurnālam un Augstskolas annāliem. Krievu valodā nedomāju, jo tas būtu uzkrītoši. Pēc *ileus* uzrakstīšanas apstrādāšu mūsu "*Appendix`u*" materiālu, mēģināšu noskaidrot vairāk etioloģisko pusi. Ceru, ka uz pavasari vai rudeni man būs 12–13 darbu, tad privatdocentēšu. Kol. Šulcs iesniedza savu disertāciju, tā ka pēc gada, jādomā, aizstāvēs. Citi kol. laikam vēl nav uzrakstījuši un Jūs abi ar Primani būsat laikam nākošie pēc Šulca. Vesela rinda kolēģu pēc svētkiem sāks likt Dr. med. eksāmenus: Rudzītis, Kaktiņš, Borman, Mazkalniņ, Apinis. Eksāmeni jānoliek 2–3 mēnešu laikā. Tu jau laikam zini, ka uz priekšu disertāc. būs jānodrukā 200 eksemplāros un tikai tad pielaidīs aizstāvēt. Kam tas vajadzīgs? Tikai lieki, nevajadzīgi izdevumi. Koleg. Šulcam atļāva iesniegt 30 litografētus eksemplārus. Kol. Rudzītis strādā nopietni savā hematoloģijā, tikai tagad darbs jāpārtrauc un jāgatavojas uz eksāmeniem. Viņš sūta tev labas dienas un lūdz apjautāties, vai Anglijā ir fizikālķīmiska medicīnas laboratorija, kur varētu strādāt hematoloģijā un koloidālā ķīmijā? Viņš kā Rokfelleras fonda kandidāts, jādomā, tiks uz ārzemēm, lai gan viņš nav vienīgais kandidāts no klīnicistiem: arī Fedders ir izbidīts.

Kol. Miķelsons jau apstiprināts par pr. doc., lai gan gludi negāja. Fakultātes sēdē pēc mēģinājuma lekcijas nolasīšanas prof. Zīle nikni uzbruka Miķelsonam, ka pēdējais esot iedomīgs, nemākot izturēties ar cieņu pret augsto sapulci utt. Pēc Ziemassvētkiem Miķelsons domā lasīt kādu privātkursu rentgenodiagnostikā. Spriežot pēc Zīles izturēšanās, Miķelsons laikam gan tik ātri netiks pie katedras, kas viņam arī nav piedāvāta. – Fakultātes sēdēs vēl vienmēr plēšas ap Putniņa lietu, kurš grib tikt atpakaļ I Pils. slimnīcā, bet uz to nu gan viņam nav nekādu cerību. Jautājums par II Pils. sl. nodošanu Augstskolai tālāk par spriedelēšanu netiek, tā ka drīzumā jauno slimnīcu nu gan neatvērs. Prof. Ruberts ir pilnīgi atspirdzis, bet nekādas rosīgas dalības fakultātes dzīvē neņem. Direktors Ziediņš pēdējā laikā sāk savādāk izturēties, vienu otru reizi rikodamies tāpat kā bij. direktors Putniņš. Bet ar Ziediņu jau nu var iztikt.

Mūsu Rīgas ārstu saime sašķēlusies 2 lēģeros: mūsu Rīgas ārstu prof. b-ba (370 biedru) un kā pretstats tai – Latv. Slimokasu ārstu b-ba (80 biedru) ar stipri kreisu politisku nokrāsu. Šī biedrība strādā ciešā kontaktā ar slimokasu savienību, kādēļ, saprotams, ārstu stāvoklis slimokasu darbībā nav nemaz grozījies. Prof. b-ba turpretim viena pati nevar nekā panākt, jo par visām lietām darbība nevar būt progresīva, jo tas nāktu par labu tikai slimokasēm, kuras slimokasu ārstu b-ba aizstāv. Varbūt kaut ko varēs panākt caur jauno Ulmaņa valdību un tās jauno tau-

tas labklājības ministru Rubuli. Tu jau nu arī no avīzēm zini, ka šis saimniecības gads sakarā ar pagājušā gada neizdevīgo ražu ir stipri grūts, kādēļ arī garastāvoklis plašās aprindās ir stipri nospiests. Sevišķi sūdzas laucinieki un tirgotāji. Pedējā laikā Rīgā notika vesela rinda solidu firmu bankrots. Bet lielu apmierinājumu uz Ziemassvētkiem atnesa jaunais Ulmaņa Kabinets, no kura tauta daudz gaida.

Ar savu ģimenes dzīvi esu ļoti apmierināts. Meita aug dūšīgi: šodien jau saskaitījām 5 zobus! Cik manai krustmeitai ir zobu? Savu praksi sašaurinu un domāju uz pavasari pieņemt tikai 1–2 stundas dienā. Materiāli es kaut cik nodrošinājies: iepirku Rīgas tuvumā 200 pūrvietu lielu zemnieku māju, tā ka vasaru varēs labi dzīvot. Māja atrodas skaistā vietā uz mazās Juglas krasta verstu 18 no Rīgas. Es tev arī varēšu dot kādu zemesgabalu dzimtīpašumā.

Nu ko dara tava saime? Vai visi veseli? Kad brauksi atpakaļ uz Rīgu, lai mēs laikus varam sagatavoties Jūs cienīgi saņemt. Šefs stāstīja, ka tu būšot marta beigās.

Sirsnīgas labas dienas tev, kdzei un mazajai no manis un sievas, un kolēģiem.
Tavs Pāvels

V. Saulītis (medicīnas ģenerāļa P. Sniķera uzdevumā) – P. Stradiņam

Rīgā 6. janvārī 1926. g.

Mīļo kolēģi!

Ģenerāļa kungs sirsnīgi pateicas Tev par sniegtām ziņām un lūdza mani Tev paziņot, ka no viņa puses nav itin nekādu šķēršļu atvaļinājuma pagarināšanai līdz tam laikam, kad Tev izbeigsies stipendijas laiks. Tātad vari mierīgi palikt un strādāt un, kad atbrauksi atpakaļ uz Latviju, tad visu to formālo pusi nokārtosim. Es vienīgi nezinu, kā Tev ir ar ārzemju pases pagarināšanu. Ja Tev mūsu sūtnis Londonā to nepagarina, tad steidzami man par to atraksti; es parūpēšos tad nokārtot to lietu šeit. Bet ja Tev tās lietas ir kārtībā, tad par kara dienesta lietu Tev nav ko bēdāt – ģenerāļa kungs ir atļāvis pagarinājumu.

Esi tik labs un atsūti, ja iespējams, sekošas sīkākas ziņas par Anglijas armijas sanitāro iekārtu, kuras vajadzīgas mūsu sanitārai pārvaldei:

1) Kara sanitārā pārvaldība (vai priekš armijas un flotes tā ir apvienota jeb vai tās ir atšķirtas; vai farmaceitiskā nozare ir tieši padota medicīniskai; vai veterinārā nozare ir padota kara sanitārai pārvaldei; kādi ir kara sanitārās pārvaldes orgāni u. tml.).

2) Sanitārais personāls (par ārstiem jau bija sīkāki iepriekšējā vēstulē), varbūt varētu paziņot kaut ko par kara farmaceitiem un par vidējo un zemāko sanitāro

personālu (feldšeriem, māsām, sanitāriem vai citiem tamlīdz. amatiem). Kā tiek sagatavots zemākais sanit. personāls?

3) Kādā veidā ir nokārtota sanitārā apgādība armijā (apgādības aparāts, izsniegšanas kārtība karaspēka daļām).

4) Kara ārstniecības iestādes (viņu veidi, gultu skaits, speciālās ārstniecības iestādes, kādas ārstniecības iestādes vai punkti pastāv pulkos; ja iespējams, cik liels ir sanitārā personāla sastāvs slimnīcā; uz cik slimniekiem ir viens ārsts, feldšeris, māsa, sanitārs utt.).

5) Vai sanitārais personāls tiek sagatavots palīdzības sniegšanai gāzu (resp., ķīmiskā) karā?

Vispārīgi, visas ziņas, kādas vari sadabūt, lūdzu, atsūti mums, jo tas noder pārskatam par citu valstu sanitāro iekārtu un no tā mēs varam arī šo to smelties vajadzīgu priekš mūsu armijas, jo līdz šim priekš acīm ir tikai bij. krievu armijas sanitārās organizācijas paraugs, tad vēl ir arī diezgan bagātīgs materiāls par vācu armiju.

Pie mums nekas sevišķs nav no jauna. Bēdīgs gadījums bija prof. Jankovska nāve – viņu sirsnīgi pavadīja visa universitātes saime un arī plašos apmēros sabiedrība; no karaspēka tika līdzī dotā bērū gājienā kareivju godasardze kā bij. Strēlnieku pulku ārstam.

Dr. Prīmanis arī ir šo to atsūtījis no Amerikas un solās vēl atsūtīt vajadzīgo informāciju. Kad atbrauksi uz Latviju, tad no Tevis varēsim saņemt mutiski plašas ziņas, jo visu tomēr nevar vēstulēs uzrakstīt.

Lūdzu, ja tas Tevi neapgrūtina, atsūtīt kaut nelielu informāciju uz augstāk minētiem jautājumiem, par kuriem ģener[ālis] Sņiķera kgs vēlas kaut ko tuvāk zināt.

Sirsnīgs sveiciens Tev no ģenerāļa kunga.

Ar mīļu sveicienu

Tavs V. Saulītis

Ja Tev ceļas kādi sarežģījumi uzturēšanās ziņā Londonā, tad steidzami atraksti.

Letters addressed to Paul Stradiņš from Latvia in 1925 (Summary)

By Jānis Stradiņš

A correspondence of several leading medical scientists and surgeons from Rīga, Latvia to Dr. med. P. Stradiņš has been published and commented. Dr. P. Stradiņš was one the first Rockefeller fellows (together with J. Prīmanis) from the young

J. Stradiņš

Republic of Latvia (in years 1925–1926) and passed his postdoctoral studies in Mayo Clinics (Rochester, USA) and a Hospital in London, UK. His professors H. Buduls, E. Paukuls, J. Alksnis, P. Snikers from Rīga, as well as his colleague in surgery P. Mucenieks informed him regularly about new events in Faculty of Medicine, University in Latvia. These letters give an excellent evidence about problems in medical science in the young university (founded 1919), and are a good source for understanding the situation in Rīga. The correspondence has been kept in the private archive of Prof. P. Stradiņš; Dr. J. Stradiņš, his son, prepared them for publication as early as in 1960, but under the Soviet regime it was not allowed to publish entirely the original text in Latvian.